

(Refik Šećibović)

Novi Sad, Prometej, 1995, str 154

Autor u knjizi "Uvod u opštu geografiju religije" otkriva značaj religije u geografskom smislu, tačnije, bavi se pitanjem šta to ustvari znači geografsko rasprostranjenje religije, i daje uspješno pregled širenja religije u svijetu, u prostoru (u vremenu), na osnovu sadašnje prošlosti religije u određenom prostoru. Knjiga je sadržajno koncipirana kao literatura koja može poslužiti svima onima koji su zainteresovani kako za humanističke, tako i za društvene nauke (i studentima svakako). Kao što sociolozi religije objašnjavaju i otkrivaju vitalnost religije, njenu postojanost i uticaj, geografi religije (prema autoru) se bave opsegom religijskog fenomena i specifičnostima religija (i to sa aspekta prostora i vremena u kojem su nastale). Ono što je, čini se važno za sociologe religije je da je ova knjiga (monografija) zahvaljujući sadržajnom i preglednom pisanju, hrabrom odabiru oblasti proučavanja autora i korišćenju prvobitnih naučnih izvora o geografiji religije (zbog čega je značajna ova studija uopšte) obezbijedila prodor geografije religije, još uvijek nerazvijene discipline, u sferu sociologije, pa i stvorila prilaz u sociologiju religije koja se na sveobuhvatan način bavi pitanjem religije. Američka, francuska, engleska škola i posebno njemačka škola (koja se javlja u okviru velikih istraživačkih studija o religiji, ona se osamostalila i dala doprinos modernoj geografiji religije) su utemeljivači ove discipline a teoretičari koji imaju poseban značaj su Dejvid Sofer, Gabrijel le Bras, Jovan Cvijić ("Antropogeografija"), Boris Vukonić ("Turizam i religija"). U ovoj knjizi religija se vidi kao sistem koji se dinamičnije kreće nego što se to pretpostavlja, ona se širi i premješta, prostor i vrijeme se uzimaju kao najopštije kategorije koje određuju društvenu stvarnost, i sa takvim stavom izlazi se na crtu postmodernom dobu koje na jasan, politički, društven način marginalizuje, čini se najvažniji dio religije (onaj koji se tiče univerzalnih vrijednosti, demokratije, solidarnosti, razumijevanja, dijaloga, i na kraju vjere koja je zajednička), i religiju, njenu bit i suštinu.

U ovoj knjizi se u prvom dijelu govori o geografskom proučavanju religije, i o odnosu geografije religije sa drugim disciplinama i naukama. koje se bave pitanjem religije.

U drugom dijelu ove knjige govori se o predmetu proučavanja geografije religije, odnosno ističu se problemi istraživanja ove discipline i to su: problem razgraničenja metodologije u geografskoj religioznosti, teme kojima se bavi geografija religije (uticaj sredine na razvoj kulture, migracije i njihov uticaj na religiju, hodočašća, religija i demografija i mitska geografija) kao i problem vrednovanja u geografiji religioznosti. Uticaj kulture (lat. coltere, njegovati) posebno značajno mjesto zauzima u ovoj knjizi. Dalje, govori se o razvoju geografije religije, kao i o metodama istraživanja a to su istorijsko geografski metod, komparativni metod, metod klasifikacije, on se odnosi na univerzalne i lokalne religijske sisteme, metod sistemske analize (religija je sistem koji je u vezi sa drugim sistemima u društvu), kartografski metod pokazuje religijske sisteme u teritorijalnom kontekstu (na karti svijeta). Kartografski metod posebno može biti važan (prema Soferu) u prikazivanju religije jer obuhvata analizu političkih i ekonomskih problema, faktora (koji se mogu dovesti u vezu sa religijom)

U trećem dijelu autor povezuje geografsku osnovu sa religijskim učenjima polazeći od zaključka da se geografska osnova sa religijskim učenjima zasniva na ekonomskim činionicima ili interesima (Sofer). U tom smislu, kao primjer za svetost koja ima veze sa ekonomskim značajem navodi se rijeka Ganges, pirinač i sl. Autor razlikuje pozitivnu i negativnu religijsku transformaciju prostora ,pritom pozitivne su svete strukture (objekti koji su dobili imena po svecima Sveti Lorens u Kanadi, San Francisko itd) i negativni ,tabui hrane (zabrana svinjskog mesa u islamu i u judaizmu,islam zabranjuje vino) ,radni tabui (na šabat se ne radi u judaizmu).

U četvrtom dijelu ove knjige govori se o širenju religije , i to iz odnosa prostora i vremena u kojem je nastala religija u svom specifičnom kulturno – ekonomskom stanju. U tom smislu Djuro Šušnjić (njegov je citat u ovoj knjizi, str.104) fenomenalno uvidja razliku u društvu izmedju strukturalnog i nestrukturalnog sadžaja društva, odnosno izmedju društva u kojem živimo i sistema kao djelova te stukture (o kojima ne znamo previše , koji nas prate i u kojima smo). Religija je društveni odnos koji se samo u potpunosti ostvaruje ,i može ostvariti (uopšte), u vremenu i u prostoru , pa stoga širenje religije i nije moguće postići zanemarivanjem onog šta se događalo u odredjenom prostoru, odnosno u vremenu. Stoga se, ne dovodi u pitanje da uzroci širenja religije mogu biti različiti: ekonomski, politički socijalni, pa i kulturni Posebno je izražena složenost medjuzavisnog odnosa kulture i religije u odredjenom prostoru ,pa kako smatraju mnogi sociolozi i znajući da je kultura početak i kraj, i opet početak društva, i nije neobično što religije su kao ontička suština društva i dalje važan faktor integracije ili dezintegracije društva.(to se potvrđuje i u ovom dijelu knjige i kada se govori o preprekama u širenju religije kao i o susretu više religija u jednom prostoru)

U petom (i u poslednjem) dijelu ove knjige se govori o rasprostranjenosti tj. prostornom rasporedu religija ,koji se odnosi na odnose izmedju religija kao i na dinamičnost religijskog sistema. Svaki religijski sistem ima unutrašnju strukturu (vertikalnu i horizontalnu) na koju utiče spoljašnja sredina. Tako, razlika postoji izmedju širenja i rasprostranjenja religije ,širenje podrazumijeva remećenje ili smetnju društvenog odnosa dok je za rasprostranjenje potrebno da se prihvate odredjeni elementi koji institucionalizuju ideju (religije). Tada religija funkcioniše u različitim prostornim organizacijama i objektima (njih čine sveta mjesta i teritorije, religijski centri, misionarstvo ,hodočašće,autonomni djelovi crkve, političke i religijske organizacije..) Poznata sveta mjesta katolička u Evropi su Lurd (u Francuskoj), Fatima (u Portugaliji) i Medjugorje (u Bosni i Hercegovini). Posebno mjesto u ovom dijelu knjige zauzima odnos politike i religije ,pored značaja religije za ekonomiju (i turizam), savremena država brine o religijskom životu (i njegovim aspektima) ,iako je svetovno društvo u potpunosti odvojeno od religije (i država i politika). U tom smislu se mnogi ratovi, teroristički (koji su uglavnom religijski uzrokovani i motivisani), napadi , manipulacije, vode i dešavaju, i oni su uglavnom instruisani od strane države (politike), što se implicitno i naglašava u ovoj knjizi. Opsežan popis literature (na više stranih i više balkanskih jezika), na kraju ove knjige ,koja je pisana jednostavnim i prijemčivim stilom, daje mogućnost da se potraže relevantni izvori u kojima se svakako, u širem smislu, detaljnije govori o subdisciplini geografije, ili posebnoj disciplini sociologije religije,tj. o geografiji religije.

Univerzalnost i humanistički karakter teme kojom se bavi autor u ovoj knjizi, je preporuka za sve one koji žele više da znaju o religiji i savremenom životu, kao i o religiji u savremenom društvu, ili samo o religiji kao o izdvojenom dinamičnom sistemu u jednom društvu, da je potraže.

Lana Burić

